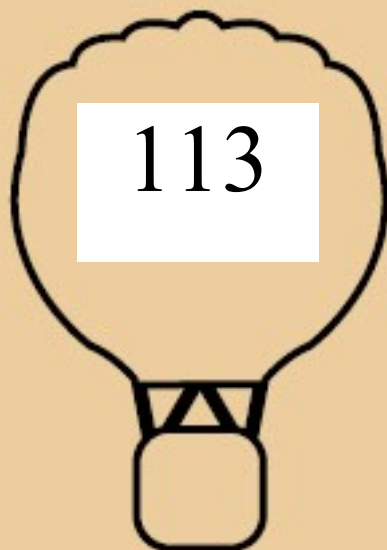

LO GRINHON

La Gazeta dau Vivarés d'en Naut

SOMARI

Lo freid, la guèrra e lo bulletin : G. Betton-**L'Occitania plora-Cultivar la diversitat** : Miquèl Neiròla-**Umor russe-Perqué l'occitan** : Ryan Vaughn-**Èra un còp, Radiò-Vivarés** : Patric Cròs-**Quand serem tots covidats** : Ugueta Betton-**Dins las Piaas de Marie Mourier-L'espelida de Pichòt Pèire** : Pèire Mazodier-**La pompa d'erbas** : Marie-Hélène-**Las devinalhas dau Velai** : Joan-Marc Rideau.

Lo freid, la guèrra e lo bulletin

D'aqueste an la prima nos adut la nèu. E lo freid de la bisa e la jalaa sus los arbres en flor...

A la pòrta de l'Euròpa qu'es la guèrra en Ucraïna e l'òm tòrna veire d'imatges que fan pensar que l'òm es tornat quatre vints ans en arrièr. Siem mai sensibles, mai sensibilizats per çò que, aqueste còp, quò baronta a nòstra pòrta.

Mas volem pas veire que la guèrra s'arresta quasi jamai, quant de bombardaments, de vilas eibolhaas, de massacres, de maselatges e de paure monde perduts sus las rotas, femnas, enfants, vielhs... qu'avem avisats Dempuei tant de temps a la tele. E nòstra solidaritat, tant sovent la plorem.

Nosautres li poiem ren, benlèu, mas anem votar, chausir quauqu'un(a) que comandará nòstra armaa, aurà lo pover de faire la guèrra, lo dreit d'apoiar sus lo boton atomic. Son de femnas e d'òmes coma nosautres, benlèu. Mas que son tristes tot aqueles que refusan los autres, que se vòlan renfermar dins nostras boinas !

Coma si poiriam nos parar coma quò de las bombas daus autres. Coma si èra pas tant melhora la solidaritat entre los pòples.

Chausirem diumenja, que nòstra democracia tant mediocra que sise la volem parar a totas fòrças, qu'es nòstra libertat, mesme si qu'es pas tant aisat qu'aquò.

Gerard Betton

Jean-Luc Fourel, nòstre tresaurier, ven de perdre sa companha, Michèle. Au nom de tots los membres de Parlarem En Vivarès, li adreïçem nòstras franchas condolenças e l'afortissem de nòstras coralas pensaas.

LO GRINHON

es la revuua de l'associacion occitana
PARLAREM EN VIVARÈS
D'ès Anonai.

Es mandaa a tots los aderents.
Per la recèure, mandar
12 € per una persona
15€ per un coble a :

LO GRINHON (G. Betton)
La petita Comba
27 rua Marcel Bruyère
07100 ANONAI

Faire lo chec a l'òrdre de
PARLAREM EN VIVARÈS.
Los abonaments partan dau n° de Prima
e s'achaban daube lo n° d'Ivèrn

Equipa tecnica, expedicion : R.Chanal,
U. Betton
Tresorier : J.L.Fourel Maqueta : Quentin Garnier
Direccion : G.Betton

L'Occitania plora :

Anna Maria Poggio : que militèt de longa per l'Occitan, èra de tots los combats e fuguèt de temps responsabla a l'IEO federau

Pèire Boissiera : Chantaire chalarós, aviá tant fait de collectatges, actiu a l'escòla occitana...

Gèli Grande : tèsta politica (PNO), escriviá de cronicas : Lo Lugarn, Jornalet. Passionat de Rugbi.

Romieg Jumeau : escrivan, collaborèt daube Robert Lafont en 1990, un daus creators dau Credd'o

Per retrovar lo Grinhon e Parlarem sus internet
BARTAVEL

<http://www.bartavel.com/>

BARTAVEL : una mina d'informacions sus la linga dau Vivarès de naut .

Redaccion : (per aqueste numèro) Miquèl Neiròla, Ryan Vaughn, Patric Cròs, Ugueta Betton, Pèire Mazodier, Marie-Hélène, Marc Noalha, Joan-Marc Rideau, Gérard Betton e Lo Revessin.

Semenças païsanas

Varietats populacion

Cultivem la diversitat (2)

Per Miquèl Neiròlas

(Veire la 1° partiá dins lo Grinhon n°112)

De leis liberticidas

La semença es una question politica mas vòlo laisser de plaça a un pauc de poèsia, aquí un tròç d'un tèxte escrit per un païsan, Franck Sarda qu'es dau sud de Forés, au pè d'una montanha que disem Pilat. Nos conta son rescontre aubé una varietat de sèia, de segal o *seigle*. Es dins lo parlar de mon caire, un arpitan tot mesclat d'occitan que nos plai de dire occipitan, la lenga que parlo totes los jorns :

« [...] *Et ique, les màns diens lo gran, et los uelys mès, o est coma se lê-s èro tot entièr. Coma se quèl gran ère tot lo gran du Mondo, coma se tot s'aporàve ôb de quèl cucheton, ique, dèvant mè, coma se tot sol sè volyèt nurrir tós los humens du Mondo coma se z-o povièt de briv(o) quant ben o n'y avièt mas que quatre quilôs.*

Et iquen porce que en sè, y avièt la volontât et pués l'èspouèr de nos fère menjar tós. Et en lê revondent les màns, iquen sè sentève... en lê revondent lo regârd, iquen sè veyèt...

Tant pou de quèl gente gran que tenèn dèvant mè est a mos uelys lo gran du Mondo, iquèl que merète lo respèct. Cultivâ et pués sèlèccionâ dempués des milènêros pèr des centênes de gènèracions de payisans, nos arrève coma donâ du passâ u futuro.

Quelâ sèglla, est libra, est de dengun. [...] »

[traduccion en occitan] : « E aquí, las mans dins lo gran amai los uelhs, quò es coma se lai-s èro tot entièr. Coma se aquel gran èra tot lo gran dau Mond, coma se tot teniá per aquel montelh, per aquel molonet, aquí, dèvant ieu, coma se tot sol se voliá acivar, noirir totes los umans dau Mond, coma se z-o podiá de briu amai se n'i aviá mas que quatre quilos.

E aquò per çò que en el, i aviá la volontat amai l'espèr de nos faire minjar totes. E aquí a lai esfonçar las mans, quò se sentiá... a lai esfonçar lo regard, quò se vesiá.

Tantsepé d'aquel gente gran que teniái dèvant ieu aquò's per ieu lo gran dau Mond, aquel qu'amerita lo respècte. Cultivat amai seleccionat dempuèi de milenaris per de centenas de generacions de païsans, nos arriba coma donat dau passat au futur. »

Aquela sèia es libra, es de dengun.

Quò es pas una necessitat de cultivar la tèrra per afortir lo dreit d'aver una biodiversitat cultivaa, de ténér de semenças a disposicion per l'avenir d'Occitània. Veiquià, en 2013 sus lo marchat de l'Avelhanet dau latz de Foish dins las Pirenèias, d'ortalhièrs qu'èran de vendre de plançons de varietats païsanas, se faguèron contrarotlar per los agents dau GNIS. Lo GNIS es un organisme inter-professionau de la semença que l'Estat francés utiliza per faire de repression contra la cultura de semenças païsanas. Aquí la practica daus ortalhièrs sud-occitan aubé l'ajuá d'organizacions ciutadanas se son mobilizats e desco-ratgèron la repression. En fasent de brut poèm faire passar la legitimitat davant las leis liberticidas.

S'organizar collectivement :
Los Ostaús de la Semença

Aquò mòstra la necessitat de s'organizar collectivement. Quò es per garantir lo dreit de produrre e d'eschanjar de semenças que se son farjats los Ostaús de la Semença. Lo promièr en Occitània es

AgrobioPerigord, dins lo començament de las sasons 2000, los productors biò de maïs, de milh capitavan pas de trovar de varietats populacion que totes las varietats

(de seure pajas 4 e 5)

dau comerci èran d'apelacions comercialas, los famós ibrid F1, inadapats a l'agricultura biologica e que chau aigar tant e mai. Son partits en quista de semenças per lo país, trovèron mas quauques vièlhs qu'avián gardat tantsepé de granas per la polalha mas quò èra pas pron. Ne trovèron mai au país basc e completèron aubé de granas d'America latina, aquí d'ont nos ven lo concèpte d'Ostau de la semença.

Le Réseau Semences Paysannes

Puèi en 2003, pròche de Tolosa, broilhèt lo *Réseau Semences Paysannes*, malhum que en delai d'Occitània relia los actors de la semença païsana au nivèu internacionau. Per exemple de solidaritats son teissas aubé Africa de l'Oest, ailà an gardat una dinamisme important per eschanjar de semenças, la fèira de Remini, au Senegal, fai venir de mond de franc luènh, la semença es demoraa centrala dins la viá, festeian de setmanas entèiras en l'onor de las granas que pòrtan l'espèr per aquela fèira bisanuala. Laos (Las e los) païsans d'Africa de l'Oest tenon franc per nos ensenhar que au nòstre fai mai d'un sègle que la semença es botaa de caire, los païsans an perdut la competència, la produccion s'es professionalizaa. Mas nos chau lutar en solidaritat aubé lo mond d'ailà que lo desvolopament putafina totas las païsaniás d'en pertot. Poèm explicar a las personas d'Africa de l'Oest la menaça que representan las semenças industrialas per los ajuar a se parar. E coma lo mau es dejà en partiá fait, lor poem donar de semenças, quò es coma aquò que de semenças de tomatas venguás de l'Ostau de la semença de Leire, dau Forés foguèron distribuas, venián a l'origina d'*AgrobioPerigord*. Una semença, après quatre o cinc sasons, quò vòl dire quatre o cinc generacions per una planta, ven una semença locala d'aquí ont se tròva.

A la bòria fasem nòstras semenças de

las cerealas e d'una bona partiá de l'ortolalha, lo demai l'achaptem a de semencièrs artisa-naus, sòcis dau RSP. Aquò's indispensable de faire viure los petits semencièrs que fan viure las semenças païsanas. Tenon la competència per faire de semenças de qualitat que pòn servir de basa per faire de semenças dins los òrts e las bòrias. Aquí amai, la dimension internacionala es utila, dins las montanhas dau nòrd d'Occitània, la semença que ven de Bretanha marcha franc ben, se prenem de semenças dau sud, van patir, van bareiar en arrivent amont, lor chaudrà mai de temps per ben butar.

Lo dialòg daus savèirs

Las semenças païsanas quò's dins las mans de païsanas, d'ortalhièrs, per los òrts, e las tèrras que son en securitat. Mas poem demandar a de científicas de nos bailar la

Josiana Ubaud, etnobotanista

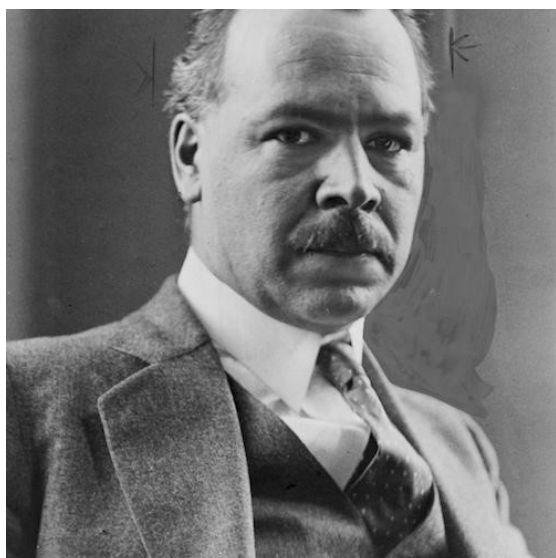
man, per exemple per lo milh, lo blat turquí coma disem au nòrd, es franc malaisit de gardar un patrimòni genetic important, chau de centenats de pòrta-grana. Poem demandar a de geneticians d'estudiar lo nombre mini-mom d'individús que chau, los protocòls seràn elaborats aubé de païsans e de científicas, aquò's çò que se ditz de *recherche participativa*. En

agroecologia païsana se parla de dialòg daus savèirs. Per aquò l'òvra de l'etnobotanista occitana Josiana Ubaud es fundamentala. Ten lo biais de valorizar lo savèir popular, païsà e o completa aubé l'analisi científic. Fai de temps que la competència de produccion de semenças s'es esbolhaa dins lo mitan païsà occitan, nos demòra mas de tròç que chau rechampar. Aubé sas nombrosas enquistas, Josiana Ubaud nos baila de basas per tornar lançar una dinamica de transmission. D'associacions coma La Faraça, me penso en particulier au liure « En cò nòstre » son

de minas d'informacion de tot çò que vira a l'entorn de la semença, tota la cultura dins totes los sens dau mot. Quand anem res-contrar un ancian qu'a gardat una varietat, sovent a franc mai de veiaa de dire, sus lo biais de cultivar, de triar, de conservar, de cosinar se li parlem dins nòstra lenga.

Lo botanista rus

Au començament dau sègle XX, lo cherchaire botanista rus, Nicolaï Vavilov, teoriset lo liam entre biodiversitat cultivaa e

Nicolaï Vavilov (1887-1943)

diversitat culturala e lingüistica. A capitat en viatjar de per lo Mond a farjar una colleccion de 330000 varietats. A remarcat que los luòcs de fòrta diversitat cultivaa son de luòcs ont vivon mai d'un pòble. Per qu'una varietat siá consideraa, doncas traitaa a despart, condicion de sa transmission, chau que lo grop uman li baile un nom dins sa lenga. Coma aquò poirà faire d'eschanges aubé d'autras comunautats umanas. La diversitat culturala d'Euròpa despend de la surviá daus pòbles dominats, sem la diversitat, sem l'avenir.

Los estats nacions imperialistas, estats francés, italian, espanhòl per Occitània faràn pas avançar l'agroecologia païsana per çò que se la païsaniariá occitana tornava trovar una plaça consequenta, auriam pas mai besonh d'aquelas organizacions. Z-o veiem ben, quand l'estat francés parla d'agroecologia, es una agroecologia

que pòt marchar aubé l'agro-industria, gis de remesa en causa dau sistèma, vòl impauzar un modèl unic, un bio-bisness estandard alòr que la situacion de chasque caire es diferenta, son los pòbles riches de son eiretatge culturau, que son en mesura de proposar un projècte de societat, un modèl agricòl. L'imperialisme es bastit sus lo pilhatge de richessas de la natura e d'autres pòbles e aquò o poem pas mai acceptar. L'idèia de libertat se pòt pas imaginar tant que l'espleitacion serà la nòrma. Nos chau nòstra diversitat de las semenças païsanas per faire venir possible una fòrma de libertat.

O tòrno dire, las semenças païsanas son una necessitat per l'avenir d'Occitània !

Miquèl Neiròlas – Julhet de 2019

Umor russe

La guèrra, la censura, la privacion de libertat tot aquò pèsa sus lo país de Russia. L'umor aida un pauc a eissublar la realitat. (Tirat d'un article dau jornal Le Monde, adaptacion occitana : Lo Revessin)

Lo país eissublat dau Bon Dieu.

Aquò se passa au Paradís, Jèsus vòu partir en vacanças e lo Bon Dieu pren l'idèia de faire tot parièr.

Vau anar en Israèl anonça Jèsus.

Lo bon Dieu se grata la tèsta un moment, puei fait :

Mi vau anar en Russia.

E coma tots los sents semblan esbalauvits, explica :

Qu'es un país onte ai jamai fotut los pés !

Moscòu prepausa a Kiev d'organizar un rescontre entre Potina e Zelensky.

Aprenem, mas qu'es pas una sorça oficiala, que los trauus per la fabricacion de la taula son dejà començats.

(Seure paja 11)

Un texte de nòstre amic american Ryan Vaughn. L'avem rencontrat au mes de setembre 2021, voliad apréne l'occitan... Seis mes après vos conta son aventura... en occitan !

Perqué l'occitan ?

Se disètz a un American qu'aprenètz l'occitan, vos repondrà "Qu'es aquò ?" Aquò s'es passat per mi l'an darrièr, quand zò diguèro a ma familha. Aus Estats-Unis, es completament inconegut en defòra las universitats, e mesme aquí qu'es rare. Se zò coneissan, qu'es coma un fait d'istòria e pas coma una linga en viá. Dins mos cors de musicologia, parlèrem tanspè daus trobadors, mas la pròf nos diguèt que la linga èra un dialecte mòrt dau francés. Adoncas, aprene de parlar l'occitan coma American... Penso que qu'es una experiança franc unica.

Ieu, veno de las vilas de Cleveland e d'Akron au nòrd-este d'Ohio. Cleveland es la segonda mai bèla vila d'Ohio. Au bòrd dau lac Erie, a un populacion entremès Tolosa e Niça. Per contra, Akron es mai pichon daube una populacion tanspè mai granda que Grenoble. Entremes las doas vilas i a una chaina continuá de barris et pichons vilatges que s'estendan de l'una a l'autre. Qu'es un monde d'estalament urban. Restèro, grandiguèro, e viupuguèro pertot dins aquela region ma viá entièra. Èra un bon endreit per grandir, mès l'estalament urban commençèt a m'ennuiar, alara après l'universitat, ai vògut filar d'aquí per explorar mai dau monde.

Decidèro, l'an passat, de postular au programa TAPIF (Teaching Assistant Position In France) per restar en França e aprene l'anglés aus escolans. Estudiavo lo francés dempuei lo licèu e voliau lo melhorar, adonc qu'era una oportunitat fantastica. Siau franc interessat per las lingas, mesme se siau quauqu'un de sornarut, e se anavo restar

dins un país estrangier me faudriá ne'n profitar. Adoncas, chausiguèro d'aprene l'occitan vivarés en mesme temps que melhorar mon francés. Mès perqué l'occitan ? Perqué l'occitan vivaroaupenc, e pas le lengadocian qu'a mai de locutors ? Perqué pas una linga forçament mai bèla que l'occitan coma l'arabe o l'espanhòl ?

La promèira rason es simpla : me botèran ès Anonai per TAPIF. Dins lo programme TAPIF, nosautres assistants chausissem pas onte restarem exactament. Chausissem una academia, e puei nos bòtan dins una escolà. Ieu, chausiguèro las academias de Grenoble e de Rennes. Ni l'una, nimai l'autra, èran los melhors endreits per aprene l'occitan, mas coneissiò pas gaire l'occitan. Volió aprene una linga d'oïl o lo breton. Sonjèro pas en promèir a l'occitan. Soventatz-vos que, aus Estats-Unis, lo discors sus l'occitan es relegat aus trobadors e tot lo monde lo pensa mòrt. Pasmens, après aver rendut ma demanda n'aprenguèro mai sus l'occitan e vòlio forçament l'aprene. Èro tanspè decebut per ço qu'avió pas chausit una academia onte parlan l'occitan, au moens aquò qu'era ço que pensèro. Urosament, l'Ardecha es dins l'academia de Grenoble, e i èro botat. E mai, ès Anonai, i a de locutors d'occitan vivaroaupenc. Quanta còquela !

La segonda rason : voliau aprene una linga indigena de la França. Povem aprene l'arabe o l'espanhòl (particularament aus Estats-Unis per ço que concerna l'espanhòl) n'importa onte. Son de lingas mondialas daube vut milas ressorças e los locutors se trovan pertot. Per exemple, un de mos amics de TAPIF, aquí en Anonai, apren l'arabe. Es una linga que l'interessa beucòp,

e i a una comunitat de locutors dins la vila. Mas commençèt a l'aprene dejà per çò que i a de locutors dins sa vila en America, e mai i a de cors en arabe dins quasi totas las universitats aus

Estats-Units. En fait, qu'es per sos amics de la diaspòra araba aus Estats-Units que voliá l'aprene, e començèt de l'aprene ailai. Las lingas regionalas de la França, pasmens, son differentas. I a pas tant de ressorças que per l'espanhòl, e i a pas una bèla diaspòra de locutors en defòra la França, e i a surament pas los cors en occitan dins las universitats (levat Tolosa o Montpelhèr). Adoncas, se l'òm vòu l'aprene, lo fau aprene en França dins las comunautats onte se parla totjorn.

La tresena rason es una rason de politica. Aus Estats-Units, i a un moviment politic que creis dins lo monde gauchier e progressiu. Qu'es una politica anticolonialista e fau partiá d'aqueste moviment. Adoncas, quand ne'n aguèro après mai de las lingas regionalas de la França, aprenguèro dau mesme temps l'istòria de l'emperialisme francés contre ielas. Soliá, l'occitan èra parlat dins una bèla partiá de la França, mas ara es mai e mai en via de disparicion. Aquò qu'es per causa de la glottofobiá de l'estat e las politics de vergonha que ralentièr la transmission de l'occitan e reduguèt la linga josca a una fraction de son ancian caire. Per enforçar e crèisser lo pover de l'estat, la França petafinèt totas las autras culturas dins sas frontieras. Per façonar un pòble, faliá ne'n anientar cinc autres. Bien que la dolor infligiá sus los occitanistas sièssè forçament diferenta qu'aquela infligiá sus lo monde dins las colonias, las doas an lo mesme sens, e penso que quò qu'es important de sosténer totas las culturas nafraas per lo colonialisme e l'emperialisme.

Per ieu, aqueste an fuguèt fantastic. Per lo programme TAPIF travalhem mas doas òras per setmana, adonc aviau beucòp de temps per aprene las novelas veiaas e faire partiá de la comunautat. Defòra de l'occitan daube « Parlarem en Vivarés », aprenguèro de novelas veiaas. Venguèro un melhor coisinier, tochèro mon tuba daube l'orquèstra d'Armonia d'Anonai, legiguèro quauques essais de filosofia (primierament Camus e Nietzsche) e mai començèro de dessinar e tochar l'acordeon diatonic a la MJC e mai chantar daube lo grope de chançons occitanas de Parlarem. Me faliá ne'n profiter de mon sejoen en França, e penso que reüssiguèro.

Ryan Vaughn

Ryan daube lo grope *chançons occitanas* de « Parlarem en Vivarés ». Ara chanta e s'acompanha a l'acordeon diatonic. Lo darrèir còp chantèt : *Los tres dalhaires*.

Qu'èra lo cors d'occitan...

Era un còp, Radiò-Vivarés

Vos soventetz de las emissions de Radiò-Vivarés, que nos an tant galats.

Veiquià un morcèl de quela dau 21/12/1982 onte Gerard, Regis e Noel parlan dau mars gras e de la tradicion dau carnavau ès Anonai

Gerard : « Regis, per lo mars gras n'avètz de sovenirs de çò que se fasiá dins lo temps ? » Regis : « Es Rochapaura nos mascavam, preniam un car, montavam ès Sant-Peire, anavam faire le bal per los patelens josc amont, fasiam le bal puei tornavam filar »

Gerard : « Noel, dins tos sovenirs, lo carnavau, se fasiá tot aquò per aquí ? »

Noel : « C'est-à-dire que, nosautres, aici en bas, aviam pas autant de temps coma los montanheirs per nos amuser, compren, quand veniá lo mars-gras, e ben n'i a dejà totas las vinhas a poar e ... se fasiá tantspèt aus vilatges mès, a part los conscrits que passavan per lo mès de mai, lo mars gras, aviam pas lo temps de lo faire, aviam pas lo temps de nos amuser coma los montanheirs, per çò que, te diso ben, qu'èra : « poa tuest, poa tard, ren vau la poiaa de mars »... »

Regis : « Tandis que nosautres aviam bien le temps »

Noel : « I aviá plus de trabalh a la montanha »

Regis : « O nòn i aviá ren a faire, èrem en trin de nos distraire, ..., lo bòsc, ..., tantspèt lo bòsc mas si n'i aviá de nèu lo fasiam pas. »

Noel : « Nosautres, faliá faire de paus quand n'i aviá pas de bòscs, quand i a pas a poar la vinha fau faire de paus per l'estachar. »

Carnavau en vila

Gerard : « N'i a qu'an de sovenirs de carnavau ? ... »

Noel : « En vila, per exemple, en vila, dins lo temps, lo carnavau se fasiá, èra marcat per çò que los patrons bailavan l'après-dinnar. E La Mura, crèio, prestavan los chavaus aus charbonièrs puei garnissavan, quò fasiá de chars. Tot le monde èran mascats. Tot le monde se mascavan e quò dançava tota l'après-dinnar dau mars-gras. »

Gerard : « Ès La Mura disiàs ? » (1)

Noel : « La Mura qu'èra los marchands de chavaus, çais onte teniá Rabier. N'i aviá combien de chavaus ? N'i aviá vint e un, vint e dos chavaus... Charèian daube de charetas... »

Gerard : « Qu'èran de sovenirs de vès Anonai ? »

Noel : « Quò qu'es de vès Anonai, òc. Mes lo mars gras èra marcat. »

Gerard : « Los gamins se mascavan totjorn en vila, ai totjorn vegut trainar de petits dins las ruas d'ès Anonai, dins la vila mas savo pas si i aviá una tradicion de carnavau. »

Noel : « N'i aviá una tradicion per çò qu'èran tots mascats. Per exemple los blanchièrs, (los megissiers), defilavan daube un davantèir blanc a través la vila. Los charbonièrs se machuravan la figura per pas chamjar. Tot lo monde èran afòra, mascats, que dançavan dins totas las plaças. Qu'es una costuma que s'es perduá mès la vila marcava miuelh, si vòles, aici en bas, marcava miuelh lo carnavau que la campanha daus environs, per çò que avián pas lo temps. »

Gerard : « Qu'èra benlèu una bona fèsta de la vila lo carnaval, crèio. »

Noel : « Nòn crèio pas, mès en vila quò qu'es que n'i en aviá sustot l'ivèrn 'quí. N'i a ben de monde que descendian de La Lauvesc, de Sant-Bonèt e de la Vaucança, que los apelavan las irondeles que tornavan montar en naut per Nòstra-Dama »

Gerard : « Venián trabalhar l'ivèrn »

Noel : « Venián trabalhar l'ivèrn, donc lhi faliá una fèsta e quò lhi rapelava lo país. »

Gerard : « Mès n'i a de país onte la tradicion de carnavau qu'es bien plus..., ès Romans, n'i a un qu'a escrit un libre, s'apela Leroy Ladurie, mès dau costat de nosautres qu'èra benlèu un pauc plus sévère, semblava pas qu'i aguèsse de festas coma aquò. »

Noel : « Ben l'Ardecha, l'Ardecha es copaa d'abòrd per çò que n'i a plusiurs tradicions. Si volès tota la montanha catolica a gardat las ancianas tradicions de dins lo temps, e s'amusavan miuelh, mas si passas dau costat de Sant Agreve, que passas Devesset quand arrivas en país uganaud, alòrs 'quí las fèstas n'i a plus, que dançavan pas, que fasián pas de fèstas e miuelh descendes, miuelh trovas de tradicions de carnaval, lo monde s'amusava miuelh d'en bas de l'Ardecha que nosautres, qu'es miuelh austère de notre coin. »

Gerard : « Qu'es çò que me semblava »

Noel : « E si montas d'ès Sant Bonèt, Sant Andre, quò s'amusèt encara, mes si montas ès Sant Agreve, dins lo temps entre los Mòmiens e puei los... »

Gerard : « Coma disiàs ? los Mòmiens ? »

Noel : « Los Darbystes »

Gerard : « Los Darbystes, òc »

Noel : « Fasián pas de fèstas, elis » ...

Seure paja 7

Noel : « En Provença se fa encara lo procès de Caramantran, avant que de le brusclar sus la plaça, e dins lo procès se parla un pauc de tot, de politica, de religion. Qu'es l'occasion de parlar de tot çò que plais pas »

Transcripcion Patric Cròs

La Mura èra una empresa dins una charrèira d'Anonai que fasiá merchant de charbon.

(Se disiá que lo mars gras èra la jorna de Sant -Ebolha e lo lendeman, lo mecres de las cendres èra lo jorn de Sant Estreit !)

Per se galar

(sus l'èr de lis acabaires o « quand aurem tot achabat »)

Quand serem tots covidats

Quand serem tots covidats
Farem lo test, farem lo test
Quand serem tots covidats
Lo baston dedins lo nas !
I anarem totis, i anarem totis
En farmaciá o au labo
I anarem totis, i anarem totis
Per poire faire l'apèro

E per bien passar tot l'an
Farem preiera, farem preiera
E per bien passar tot l'an
Preiarem lo grand Sent Veran*
Preiarem totis, preiarem totis
En occitan o en latin
Preiarem totis, preiarem totis
De Sent Alban a Vissentí

Quand serem plus covidats
Farem la fèsta, farem la fèsta
Quand serem plus covidats
Farem la fèsta e la java
Dançarem totis, dançarem totis
La mazurca o lo tango
Dançarem totis, dançarem totis
E la salsa de vès Refiòc

Ugueta Betton

*Olivier qu'es son petit nom

DIENS LAS PIAAS DE MARIE MOURIER

*De nòvas dau chamin de Marie Mourier
es Vaudavent.*

Avec toutes les péripéties sanitaires, sa finalisation a été longue. Mais le sentier d'interprétation de Vaudevant sera inauguré officiellement le **samedi 28 mai 2022, à 10 h 30.**

Des animations devraient accompagner cet événement : visites guidées, chants, contes, repas...

Surveillez la presse et réservez votre journée.

Umor russe (suite)

Potina es en enfèr. Lhi bailan una permission per anar sus terra. N'aprofita per rintrar dins un bar a Moscòu e comanda una vòdka. Demanda puei si Crimée, Donbass, Kiev e l'Ucraina tota son totjorn ben « a nosautres ». Es franc rassurat per las bonas responsas dau barman e demanda quant dèu :

Cinc euròs, lhi respond l'autre.

Aquesta blaga aviá déjà servit dau temps de Brejnev... per los tancs a Praga.

Potina se fait copar los chaveus e lo coifur arresta pas de lhi pausar questions sus questions sus l'Ucraina. Enervat, l'autre fenís per demandar perqué tant de questions sus aquò. Lo coifur respond

*Qu'es tant mai comòde per mi de travahar
quand vòstres chaveus se dreissan.*

Fau plus empleiar lo mot « guèrra » en Russia.

Doncas per se botar en conformitat lo libre de Leon Tolstoï : *Guerre et Paix* es renommat : *Operacion especiala e Nauta traïson.*

Lo Pèire Mazodier l'avem coneissut que teniá una famosa librariá occitana a Salindres. Lo rencontrèrem, daube Joannès Dufaud, un promèir còp e son acuelh fuguèt franc amistós. Puei, un voiatge de Parlarem faguèt etapa a Salindres. Tot aquò au siecle passat...

Lo Pèire, ara retirat, nos a pas eissublats e nos manda de textes per lo Grinhon. Merci l'amic !

(Avem conservat son escritura lengadociana... fau s'adaptar per melh compréner nòstres veïns.)

L'espelida de Pichòt Pèire

Pichòt Pèire nasquèt a la Grand Comba, dins lo bacin minièr de las Cevenas, en plen més d'agost, que te fasiá una brava calorassa. Lo medecin e la mamà susavan coma de gorgs, que la desliurança foguèt pro malaisida.

En mai d'aquò, aquel nenet, un cop defòra, faguèt pas solament un pichòt crit, pas res de res. Laiada, la mamà diguèt au mètge : « pasmens aquel dròlle sarà pas mut ? »

- A ! respondeguèt l'autre, de que volètz, ieu, l'ai sortit, ara se lo bon Dieu l'a fach mut, sarà mut. »

Aquò èra pas d'un grand conòrt !

Adonc, prenguèron una conca, i meteguèron d'aiga fresca, sasiguèron lo totet per los pès e lo faguèron virar aquí dedins. Podètz creire qu'aqueste còp, ne'n foteguèt un de badaràs que s'ausiguèt dins tot lo caire. Sariá pas mut, amai se'n manca ! E o es totjorn pas !

Aquò se passava-li diguèt la mamà-quinze jorns abans la guèrra, que marcamau se passejava. Mai me demandètz pas « quant'una de guèrra ? »

Èra au quartier de l'Aubinhac, un dals pus vielhs de la vila. An pas encara trobat l'abitacion dals Romans, que laissariá supausar la terminason :-ac.

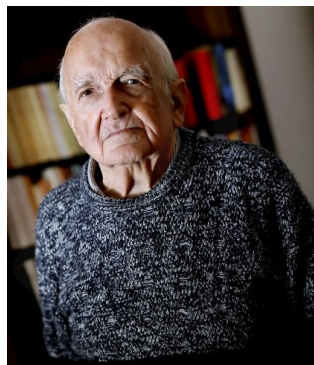
La mamà aviá passat son enfança e sa joïnessa dins un mas de la comuna de Pòrtas, en Cevenas. S'èra jurada de pas jamai anar penjar son lum a la Vernareda, ni a Rocassadola (Rochessadoule), ni a la Grand Comba, qu'aquò èra tròp negrès ! Siam en plen desenvolopament de l'industria carbonièra. Mai la vida...

Aquí qu'un jorn, joina filha, per se ganhar quauques sòus, anèt a la Rovièira que d'aquel temps èra una brava bòria, per ajudar a tuar lo pòrc-o lo calhon- E aquí tanben i aviá un nebot, un drollàs de la Grand Comba montat en bicicleta, lo Maurici, un pauc pus vièlh que la Loïsa. Faguèron coneissença en lavar las tripas de la bèstia. Romantic, pas vrai ? S'agradèron, e sabètz ara çò qu'avenguèt.

Pèire Mazodier

Vocabulari :

Espelir : naître (poussins), espelida : naissance ; nasquèt : naisseguèt ; agost août ; nenet : bébé ; laiada, laiar/alaiar : ennuyée ; mut : muet ; conortar : encoratjar/conòrt : encouragement, consolation ; conca : vasque, cuvette ; totet : nenet ; badar/bramar, badaràs : brame ; penjar son lum : s'installer ; negre : nèir, negrès : augmentatif (veire en-dessos : drollàs) ; nebot : neveu

LA POMPA D'ERBAS

Veiquiá una recepta desapareissuá despuei de temps. Se ditz qu'èra una doçor reservaa aus jorns de festa dins la viá païsana dau temps dau segond emperi. Sembla mai qu'èra coneissuá pas que dins la region d'Aubenàs.

Per 8 personas :

1 kg de bledas e 1 kg d'espinarç
20 grunas de rasin fresc
500 g de farina
250 g de saïn
20 cl d'aiga salaa

Aube la farina, faire un potet sus la taula de travalh. Faire molir lo saïn en los pastant aube la pauma de la man. L'incorporar a la farina en zò mesclant tot entre las paumas de las mans. Banhar aube l'aiga salaa. Pastar per aver un paston qu'aguèsse pro de còrs.

Laissar pausar dau temps que neteiètz, pochètz, esgotètz e preissètz las erbas (bledas e espinarç).

Prendre un motle a tarta reond de 30 cm, i plaçar una espessor de 3 cm de pasta, garnir aube las erbas chaplaas e las grunas de rasin enteiras.

Abaissar los bòrds de la pasta sus la farsa ; estirar la resta de pasta ; talhar un reond de la grandor dau motle, bargalhar los bòrds aube tansepet de jaune d'uèu, pejar lo reond ; dorar aube l'aure de jaune d'uèu.

Crosar una petita chaminèia au meitan e coire a forn doç (170°), una ora e meia a pauc près.

Servir chaudet o freid.

Vocabulari : pompa : *tourte* ; emperi : *empire* ; bleda : *bette, poirée* ; saïn : *saindoux* ; pastar : *pétrir* ; pro : *assez* ; abaissar : *replier, rabattre* ; estirar : *étaler, étendre* ; bargalhar : *mouiller, barbouiller* ; pejar : *coller* ; l'aure : *le reste* ; chaudet : *tiède*.

Marie-Hélène

(Reviraa Marc Noalha)

Las devinalhas dau Velai (Joan-Marc Rideau)

Una veaa que pausa son ventre par anar bèure :

une chose qui pose son ventre pour aller boire.

-La païllasse que l'on vide pour la laver. [la posseira]

**Qu'o ei que fan tot lo monde au còp ? :
que fait tout le monde en même temps ?**

-Il vieillit. [vènon vielhs]

Aquela es un pauc... verda! (garar los enfants)

**Borrut dedinc, borrrut defòrs (ou :
borrrut contra borrrut) , saca li ton rede :**
poilu dedans, poilu dehors, entres-y ton "raide"

La **borra** étant les poils pubiens, on devine la réponse, et le jeu est alors d'affirmer : non, une chaussette. [una jarreta (chauceta), per li botar ton pè]

**“ANC, DE VIVARES, NON AC CLAM,
QU’OM ESTRAINZ AGUES SET
NI FAM NI FOS COCHAZ.”**

(Jamais, du Vivarais, il n’y eut
plainte qu’un étranger
eût soif ni faim, ni qu’il
y fût tourmenté.)

Peire de Vic

